

Το Κίνημα στο Γουδί (1909) – Ελευθέριος Βενιζέλος

«Λαός – Στρατός μαζί
για την Αναγέννηση της Ελλάδας»,
λιθογραφία της εποχής

Ο 20ος αιώνας **δεν ξεκίνησε καλά** για την Ελλάδα: Η **οικονομία** βρισκόταν σε εξαιρετικά άσχημη κατάσταση, οι αγρότες –η πλειονότητα του πληθυσμού– υπέφεραν από τους **τσιφλικιάδες** που κατείχαν σχεδόν όλη την καλλιεργήσιμη γη, τα **εθνικά θέματα** πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο (η Κρήτη και η Μακεδονία παρέμεναν κάτω από την εξουσία των Οθωμανών) και ο **στρατός** ήταν αποδιοργανωμένος, αφού ο βασιλιάς διορίζε ως ανώτερα στελέχη μόνο φιλοβασιλικούς αξιωματικούς.

Τα κατώτερα και μεσαία στελέχη του στρατεύματος, μην αντέχοντας άλλο την διάλυση του στρατού αλλά και της κοινωνίας, μαζεύτηκαν **στο Γουδί¹** (συνοικία της Αθήνας) και στις **15 Αυγούστου 1909 κήρυξαν επανάσταση**: Ζητούσαν κατάργηση της

βασιλείας ή αντικατάσταση του βασιλιά, βελτίωση του Συντάγματος και εκδημοκρατισμό της κυβέρνησης και του στρατού.

Μετά από το Κίνημα στο Γουδί η κυβέρνηση αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Οι κινηματίες κάλεσαν στην Αθήνα τον **Ελευθέριο Βενιζέλο**, έναν έμπειρο Κρητικό πολιτικό, ο οποίος είχε διατελέσει βουλευτής και υπουργός στην αυτόνομη Κρητική Πολιτεία.

Ο Βενιζέλος κέρδισε με μεγάλη πλειοψηφία τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1910 και ξεκίνησε το μεταρρυθμιστικό του έργο.

Από τον επόμενο χρόνο **αναθεώρησε το Σύνταγμα**, στο οποίο κατοχυρώνονταν η οκτάωρη εργασία και η κυριακάτικη αργία, η δωρεάν και υποχρεωτική φοίτηση στο Δημοτικό σχολείο, η ελευθερία του τύπου, η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων, η ίδρυση γεωργικών συνεταιρισμών.

Ακόμη προσπάθησε να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που είχαν οι **κολλήγοι²** με τους τσιφλικιάδες, βάζοντας τις βάσεις για να απαλλοτριωθούν μεγάλες εκτάσεις αγροτικής γης προκειμένου να δοθούν στους κολλήγους, λίγα χρόνια μετά την εξέγερση του Κιλελέρ (βλέπε κεφ. Ε1).

Ελευθέριος Βενιζέλος

Μεγάλη φροντίδα έδειξε επίσης για την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό του στρατού και του στόλου προετοιμάζοντας, ως ένθερμος οπαδός της Μεγάλης Ιδέας (βλέπε κεφ. Δ5), την Ελλάδα για πόλεμο με την Τουρκία προκειμένου να απελευθερωθούν ελληνικές αλύτρωτες περιοχές, να μεγαλώσουν τα σύνορά της και να δημιουργηθεί ένα μεγάλο και ισχυρό ελληνικό κράτος.

¹ "Γουδί"! Όχι "Γουδή" (Δείτε σημείωση στην πίσω σελίδα.)

² **Κολλήγοι**: αγρότες χωρίς δική τους γη, που καλλιεργούν την γη των τσιφλικιάδων διατηρώντας το δικαίωμα να διαμένουν σε αυτήν και να την καλλιεργούν, με την υποχρέωση να πληρώνουν –μεγάλο συνήθως– φόρο σε αυτούς.

Από το σχολικό βιβλίο:

Διαβάζουμε στις «Πηγές» (σελ. 184)

- την Πηγή 1 (ένα εχόλιο εφημερίδας της εποχής για το κίνημα στο Γουδί), και
- την Πηγή 2 (ένα κείμενο του Ελευθέριου Βενιζέλου, που περιγράφει τα καθήκοντα ενός πολιτικού).

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Πότε έγινε το κίνημα στο Γουδί; Ποια ήταν τα αιτήματα των κινηματιών; Τι κατάφεραν τελικά;
2. Γιατί το κίνημα στο Γουδί έγινε από μεσαία και κατώτερα στελέχη και όχι από όλον τον στρατό, συνολικά;
3. Ποια ήταν τα θέματα με τα οποία καταπιάστηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος όταν ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας;
4. Τι σχέση βλέπετε να έχει η εξέγερση του Κιλελέρ με τις αποφάσεις που πήρε μετά την εξέγερση ο Βενιζέλος για διανομή της αφροτικής της σε ακτήμονες γεωργούς;

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: «Γουδί» ή «Γουδή» ;

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, μία κάτοικος του Γουδιού ανέφερε στον Δήμο της Αθήνας πως η ονομασία της συνοικίας της προέρχεται από κάποιον Γουδή, από πολύ παλιά και γνωστή οικογένεια της Αθήνας (όπως π.χ. η συνοικία "Ζωγράφου" έχει πάρει την ονομασία της από κάποιον παλιό τσιφλικά που είχε το επώνυμο "Ζωγράφος"). Έτσι, το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας το 2004 έκανε δεκτό το αίτημα της κατοίκου και μετονόμασε επίσημα την συνοικία σε «Γουδή».

Ποια είναι η πραγματικότητα:

Παρ' όλο που η οικογένεια Γουδή μάλλον είχε όντως τα κτήματά της σε αυτή την τοποθεσία, ήδη από τις αρχές του 1900 ακόμη η συνοικία πια λεγόταν επίσημα "Γουδί" από όλους τους ανθρώπους και τις υπηρεσίες.

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει με διάφορες τοποθεσίες της Αττικής:

Το Περιστερί ονομάστηκε έτσι από κάποιον τσιφλικά Περιστερή που είχε εκεί τα κτήματά του, το Καπανδρίτι από κάποιον Αλβανό τσιφλικά Καπανδρίτη, το Τατόι από κάποιον Αλβανό τσιφλικά με το όνομα Τατόη, κλπ. Κανείς όμως δεν λέει «μένω στου Περιστερή», ή «μένω στου Καπανδρίτη», ή «πάμε μια εκδρομή στου «Τατόη». Επομένως, ποιος είναι ο λόγος που θα πρέπει να λέμε «μένω στου Γουδή»; (Ακούγεται και άσχημα, εξάλλου!) Επειδή έτσι σκέφτηκε μία κάτοικος της περιοχής;

Αν θέλετε περισσότερες λεπτομέρειες (από τον έγκυρο γλωσσολόγο και επιστήμονα Νίκο Σαραντάκο), κάντε αναζήτηση στο ίντερνετ την φράση:

«Το Γουδί και το Γουδή - Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία».